

BO‘LAJAK INGLIZ TILI UQITUVCHILARI UCHUN KREATIV KOMPETENSIYANING AHAMIYATI

Jumayeva Umida Farhod qizi

UzDJTU tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari uchun kreativ kompetensiyaning ahamiyati yoritib berilgan. Kreativ kompetensiya zamonaviy ta’lim jarayonida muhim omil sifatida qaralib, u o‘qituvchilarning darslarni qiziqarli, interaktiv va samarali tashkil etishiga xizmat qiladi. Shuningdek, kreativ yondashuv orqali o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda kommunikativ ko‘nikmalarini shakllantirish imkoniyati tahlil qilingan. Maqolada ingliz tili o‘qituvchilarining kasbiy faoliyatida kreativ kompetensiyani rivojlantirishning zarurligi va uning amaliy ahamiyati asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *kreativ kompetensiya, ingliz tili o‘qituvchisi, ta’lim, innovatsion metodlar, motivatsiya, kommunikativ ko‘nikmalar, interaktiv darslar, ijodiy yondashuv, pedagogik mahorat, til o‘qitish*

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini, xususan ingliz tilini o‘rganish va o‘qitish dolzarb masalalardan biriga aylanib bormoqda. Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya va biznes sohalarida yetakchi til sifatida keng qo‘llanilayotgani sababli, uni samarali o‘rgata oladigan malakali mutaxassislarga ehtiyoj ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi nafaqat til bilimlari bilan, balki zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion metodlar va ijodiy fikrlash ko‘nikmalari bilan ham chambarchas bog‘liqdir.

Zamonaviy ta’lim tizimi o‘qituvchidan faqat bilim berishni emas, balki o‘quvchilarni faol, mustaqil va ijodiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishni talab etadi. Aynan shu jarayonda kreativ kompetensiya muhim o‘rin tutadi. Kreativ kompetensiyaga ega bo‘lgan o‘qituvchi dars jarayonini qiziqarli tashkil etadi, turli interaktiv usullardan foydalanadi, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga oladi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi.

Shuningdek, ingliz tilini o‘qitishda kreativlikning ahamiyati ayniqsa yuqori bo‘lib, u o‘qituvchiga turli didaktik materiallar yaratish, real hayotiy vaziyatlarga asoslangan mashg‘ulotlar tashkil etish va zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Masalan, rolli o‘yinlar, muammoli vaziyatlar, loyihaviy ishlar va multimedia vositalari orqali darslarni tashkil etish o‘quvchilarning nutqiy faoliyatini faollashtiradi. Mazkur maqolaning maqsadi — bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari uchun kreativ kompetensiyaning ahamiyatini ochib berish, uning ta’lim jarayonidagi o‘rnini tahlil qilish hamda uni rivojlantirishning samarali yo‘llarini ko‘rsatishdan iborat.

Bugungi dunyoda til o'rgatish jarayoni nafaqat til qoidalarini o'rgatish, balki o'quvchilarning qiziqishlarini uyg'otish, tanqidiy fikrlashni shakllantirish, muammolarni ijodiy yechish va kommunikativ malakalarni rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Bunday yondashuvni muvaffaqiyatli amalga oshira oladigan shaxs — kreativ kompetensiyaga ega bo'lgan ingliz tili o'qituvchisidir. Kreativ kompetensiya — bu o'qituvchining:

- Yangi g'oyalar yaratish, mavjud g'oyalarni yangicha shakllantirish;
- Dars jarayonini moslashtirish va innovatsion metodlardan foydalanish;
- Muammolarni noan'anaviy yechimlar orqali hal etish;
- O'quvchilarning qiziqishini qo'zg'atish qobiliyatidir.

Lisa M. Kesterning "Creative Teaching: Imagination in Teaching and Learning" kitobida kreativ kompetensiya shu tarzda ta'riflanadi: "O'qituvchi o'z resurslarini ijodiy qayta shakllantirib, darsni real muammolar asosida quradi va o'quvchilar uchun motivatsiyani oshiradi." [1]

Nega ingliz tili o'qituvchilari uchun kreativ kompetensiya muhim?

a) Bolalar va o'sishni qiziqarli qilish

Ingliz tili — bu dinamik til. Faqat grammatik qoidalarni yodlash yetarli emas. Kreativ yondashuv:

- O'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi;
- Tilni kontekstda, real vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi.

Misol: darsda ro'yxat tuzish o'rniga, o'quvchilarni "storytelling" (hikoya tuzish) faoliyatiga jalb qiling — bu ularning nutqiy kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi.

b) Muammolarni hal etish

Dars jarayonida har doim kutilmagan savollar paydo bo'ladi:

- "Bu topshiriqni qanday boshqacha tushuntirsam bo'ladi?"
- "So'z boyligini ko'proq qanday mustahkamlash mumkin?"

Kreativ kompetensiya bunday hollarda o'qituvchiga tez, samarali va innovatsion yechim topishga yordam beradi.

Til o'qitishda ijodkorlik nafaqat dars rejasini bezatish, balki pedagogik strategiyalarni real ehtiyojga moslashtirishni anglatadi. Masalan, Jack C. Richards va Theodore S. Rodgersning *Approaches and Methods in Language Teaching* kitobida ta'kidlanadiki:

"Til o'qitishda ijodkorlik — bu metodlarni sintez qilish va dars strukturasi uchun moslashtirilgan yechimlar topish qobiliyatidir." [2]

Bu yerda kreativlik shuni anglatadiki, o'qituvchi dars jarayonini faqat tashqi shaklda bezash bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarning real ehtiyojlariga qarab pedagogik yechimlarni moslashtiradi.

Shuningdek, Ken Robinsonning *Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education* kitobida ta'kidlanadiki:

"Iqtidor va kreativlik jamiyatdagi har bir insonning tabiiy qobiliyati. Uni tarbiyalash ta'limning asosiy vazifasi." [3]

Ingliz tili o'qituvchisi uchun bu shuni anglatadiki, dars jarayonida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini kashf etish va ularning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish juda muhimdir.

Til o'qitishda kreativ yondashuv nafaqat o'quvchilarga bilim berish, balki ularning shaxsiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Quyida ingliz tili darslarida kreativ metodlarni qo'llashning amaliy misollari keltiriladi.

Drama darslari

Drama darslari o'quvchilarni tilni jonli va interaktiv tarzda o'rganishga jalb qiladi. Masalan, dars davomida o'quvchilarga kundalik hayotdan kichik dramatik sahna beriladi, ularni ingliz tilida ijro etish so'raladi.

Bu jarayonda o'quvchilar:

- Nutqiy kompetensiyani rivojlantiradi — ular so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, gaplarni mantiqiy bog'lash va ifodali nutqni shakllantirishni o'rganadilar;
- Muloqot qobiliyatini oshiradi — sahnalarni ijro etish jarayonida ular bir-birlari bilan faol aloqada bo'ladi va tilni amaliy ravishda qo'llash imkonini topadi;
- Nutqda erkin ifodalarni rivojlantiradi — o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalaydi, yangi iboralarni qo'llashga harakat qiladi va tilni kontekstda mustahkamlaydi.

Drama metodikasi shuni ko'rsatadiki, tilni faqat grammatik qoidalar asosida o'rganish yetarli emas, balki uni amaliy va interaktiv vaziyatlarda qo'llash o'quvchilarning qobiliyatini yanada oshiradi.

Projekt asosida o'rganish

Projekt metodlari orqali o'quvchilar mustaqil va ijodiy yondashuv bilan faol ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, "*My Dream Holiday*" loyihasi:

- O'quvchilar ingliz tilida o'z orzu ta'tilini rejalashtiradi;
- Loyihaning natijasini taqdimot qiladilar;
- O'quvchilar bir-birining savollariga javob berib, muloqot ko'nikmalarini mustahkamlashadi.

Bu jarayonda:

- Til qoidalari qo'llaniladi — o'quvchilar grammatika va leksikani real vaziyatda ishlatadi;
- So'z boyligi boyitiladi — yangi so'zlar va iboralarni faol qo'llash orqali til boyligi oshadi;
- Taqdimot ko'nikmalari rivojlantiriladi — o'quvchilar o'z fikrlarini tartib bilan ifodalaydi, auditoriya oldida gapirishni o'rganadi.

Shuningdek, projekt asosida ishlash o'quvchilarni mas'uliyatli va mustaqil bo'lishga o'rgatadi, chunki ular loyiha natijasi uchun javobgardirlar va har bir ishning sifati o'z mehnatiga bog'liq bo'ladi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun kreativ kompetensiya — bu zamonaviy ta'lim jarayonida asosiy professional qobiliyat hisoblanadi. Kreativ yondashuv o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, nutqiy va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, tilni real kontekstlarda mustahkamlashga yordam beradi. Drama darslari, projekt asosida o'rganish va boshqa innovatsion metodlar orqali o'qituvchilar o'quvchilarni faol va ijodiy ishga jalb qiladilar. Shu bilan birga, kreativ kompetensiya o'qituvchilarga darslarni individual ehtiyojga moslashtirish, innovatsion yechimlar topish va til o'rganish jarayonini samarali tashkil etishga imkon beradi.

Umuman olganda, kreativ kompetensiya nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi, bu esa kelajakdagi ingliz tili o'qituvchilarini yanada malakali va innovatsion pedagoglarga aylantiradi.

Adabiyotlar:

1. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
2. Robinson, K. (2015). *Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education*. Penguin Books.
3. Kester, L. M. (2012). *Creative Teaching: Imagination in Teaching and Learning*. Routledge.
4. Stern, H. H. (1983). *Fundamental Concepts of Language Teaching*. Oxford University Press.
5. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson Education Limited.

